

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Jncipit vtilissim[us] tractat[us] q[ui] intitulatur
horologiu[m] eterne sapi[enti]e**

Seuse, Heinrich

Allosti, 1486

De cruciatib[us] infernalib[us].

urn:nbn:de:hbz:466:1-30857

29
34-
pbdolor ⁊ nūc pridē multotiens amarissimis lacrimis flere cō-
pult: ⁊ tristitiā mibi sup tristitiam adduxit: damnuz videlicet
spūale: ⁊ frustratio laboris mei: quo frustra erga pximozū salu-
tem desudauī. **A**um enī plerosq; cū maximo labore ad cōuersi-
onē ac frugem melioris vite traxissem: ⁊ ipos cū dolore pturiē-
do ac dulcī in humeris portādo: ⁊ lac cōsolatiōis eisdē teneris
sub annis prebēdo: atq; meipm totū in obsequiū ipis tribuēdo
multa aduersa valde sustinuissem: cū dies tui consueti tēptatio-
num scz ⁊ pbationū eis supuenissent: vt p aquā ⁊ ignem trāseū-
tes educerent in refrigeriū: nōnulli retrosū abierūt post satha-
nam dicētes: durus ē hic sermo ⁊ quis poterit eū sustinere? **E**t
illud qd iuxta vulgare puerbiū dī difficile ē diu eē bonū: ⁊ sic te
miseri in damnū suū ⁊ i miseriam meā drelinquētes se rursus
noxys i **Sapientia** **H**ec questio illoz solet animos
plicat. pmouere: q parū fidei vel scien-
tie possidētes: merita scōz que nō in psenti reddunt s; reposita
sunt in futuruz: arbitrant in hui' tēporalis vite breuitate resti-
tui: nesciētes iudicia dei iuestigabilia: ⁊ pfundū diuiciarū sapie-
⁊ sciētie dei: ⁊ q nō ita videat de⁹ vt homo: homo enī tm psen-
tia respicit. deus aut futura ⁊ eīna cognoscit: tu aut in nra spūa
li phia aliē instruct⁹ cōsurge: cūcta visibilia mēte supgrediendo
que ei vident: tpalia sūt: q aut nō vident eīna sūt. **S**urge igif
de viscosa obscenitate tpalii delectationū: aperi oculos menta-
les ⁊ vide qd sis: vbi sis: ⁊ quo tēdas. tūc pfecto horū oīm ratio-
nē habere valebis. **T**u nāq; es speculuz diuinitatis: eo q in te
principalis q; in ceteris creaturis reluceat imago trinitatis:
eo q eius imago in te resplēdeat: exemplar eīnitatis: eo q iui-
olabili corruptiōe gaudeas. **E**t sicut ego in eēntia mea sum infi-
nitus: sic desiderii aīe tue ē velut inēminabilis abyssus ad cui⁹
repletionē oīa simul gaudia mūdi nō sufficerēt. sicut nec vnica
gutta oceanū sua exiguitate replere posset. **D**einde aduertere
debes vbi sis: q; in valle miserie: in exilio: in peregrinatiōe vbi
bona pmixta malis cōtinua vtrigine iuoluunt. **R**isus hic doloz
miscet: ⁊ extrema gaudy luctus occupat. **D**ic nempe mundus
suos ab inicio sefellit amatores: dū eis prospera pmisit: ⁊ aduer-
sa retribuit: qd ⁊ similiē nūc q; facere nō desistit. **S**ed ad pleni-
ozem oīm pmissarum pturbationū amotionē paululū nobis se-
cedendum ē: ⁊ ad fidei principia latius recurrendum.

De cruciatibus infernalibus.

Actum ē autē post hec ⁊ ec

Hec discipulus cepit cogitare dies antiquos: ⁊ annos cō
nos in mēte habere. Cūq; p̄funde se colligeret: ⁊ a sensū
bilibus put̄ potuit intellectū abstraxisset: apparuit in visione si
dei oculis a longe quasi q̄dam regio vmbrosa ignota ⁊ multuz
terribilis. Cūq; tremescūs quidnā hoc eēt inq̄reret: respōsum ē
ei. Regio hec vt vides distincta: locus ē penarū futurarū: quaz
diuerse aīe post egressum a corpe pro diuersitate culparū in pe
nam sortiunt: q̄dam ad ip̄arum purgationē: quedā vero ad eē
nam dānationē: ⁊ put̄ sibi ea tūc demōstrata fuerint. Dec autē ⁊
his similia tam horrenda ⁊ imania fuerūt tormētoꝝ genera: vt
nulla sufficeret hec lingua narrare: aut vllus sensus mortaliuz
possit ea plene estimare. Cum autē ad se redisset: ⁊ quasi de alio
mūdo vt sibi videbat̄ ex motiua visiois presentia venisset: p̄e
nimio t̄ore ⁊ errore velut homo semiuiu⁹ aliq̄diu iacens: in
seip̄o contabuit. Quedā aut ex his solū fidei cōibus oculis con
spexit. Respexit igit̄: ⁊ ecce de predictis locis fetoz itollerabilis
exoriebat̄: mallei resonantes audiebant̄: tenebre p̄fundissime
densabant̄: ⁊ videbant̄ ibi facies demonū horribiles. Ibi erat
planctus: ⁊ gemit⁹ ⁊ alēnantia mala: ipios sine pietate discrepā
bant: ab aquis niuiū transibāt ad calorem nimiuū. Cōsiderabat
int̄ hec equitatē ⁊ magnitudinez iudicioꝝ dei: ⁊ int̄ cordis se p̄
mentis angustias: ac sudoris guttas: q̄ ip̄m ex horrore visiois
penetrauerāt: aduertebat: qm̄ p̄ que peccauerat q̄s: p̄ hec ⁊ tor
quebat̄. Vñ ⁊ illi q̄ in vita sua insensate ⁊ iuste vixerant: p̄ hec
que coluerāt tormēta recipiebant. Raptores nāq; ⁊ p̄dones ac
eorum cōplices: ⁊ hy q̄ paupes ⁊ amicos dei dum adhuc viue
rent spoliauerūt: vel p̄ exactiōes indebite afflixerūt: ad patibu
la quedā infernalīa supra humanā estimationem penalia rapti
violētē suspēdebant̄: ⁊ ibidem torq̄bant̄: nec tñ moriebant̄: s;
modo indicibili cruciabant̄. Nōnulli etiā qui sub habitu agni
no mentē occultauerāt leoninā: q̄ velut canes rabidi seruos dī
per obprobria ⁊ maledica aut v̄ba turbatiua molestauerāt ⁊ cō
fratres suos iniqua p̄secutiōe leserant: ibidē a canibus inferna
libus amarissimis morsibus corrodabant̄. Ibi supbi sepultura
asini in inferno despectiue sepeliebant̄: ⁊ tāq; cadauera putrida
ignita piecti obprobrio sempit̄no qd̄ nunq; delebit̄ addicebāt̄.
Et pro glā tēporali ⁊ mentis elatione qua ceteros inflati p̄ire
ambiebāt: tanta penarū mole ac pondere p̄mebantur: q̄tum

prope i. f. v. m.
v. m. p.

aliquis premi posset qui maximam turrin supra se haberet. **S**i
 buli vero et crapulosi: et qui veteri suo seruerat: velut lupi fame
 lici fame incredibili: ac siti intolerabili affligebant: cupientes gut
 tam minimam aque frigide per refrigerio lingue sue. flammam in ce
 dio aduste recipere: et nemo illis dabat. **S**ed demones tetrum
 cum situlis ardentibus iuxta eos stabant: et potum quendam sulphureum
 plumbo liquato simile: nimio calore estuantem per os eorum in ven
 trem protusum fortiter infundebant. **L**uxuriosi quoque: et qui in delictis
 carne sua enutriuerat: et in obstinatione sua perdurauerat: a serpente
 tibus deuorabant: et a bufonibus ignitis aculeis usque ad viscera
 torquebant. **Q**ui carnali ac freno amoris dediti fuerant vtriusque
 sexus: terram infernalem pro dolore mordebant: quoniam eos demones
 nimium affligebant: nam spicula ignea habentes et estu vehementissi
 mo eos insequentes: vulneribus eos seuissimis repleuerunt. **S**ed et
 socias in culpa: socias habuerunt in pena. **S**upra modum autem cu
 pidi et auari ac questuarius male torquebant: nam in foueis metallis
 bullientibus plenis balneabant: et exilire cupientes absque misericordia rei
 pingebant. **J**udicium durissimum his qui perierat fiebat: fortioribus au
 tem fortior instabat cruciatio: et potentes ibi tormenta patiebant po
 tent. **Q**uis dicere quod quantum ibi iudices impiorum: rectores iniqui:
 clerici turpis lucris cupidissimi: monachi lasciuissimi: laici violentissimi: mulie
 res peccatrices: saltatrices et ambiciose: et diuersi quoque falsi christiani pe
 nas varias habuerunt. **D**eum quoniam miserabiles rugitus et clamores da
 bant lamentabiles: ita ut sola visionis huius afflictio omnem penam
 mundi quodammodo excedere videretur. **N**am et multitudo visorum
 infernalium et audaces leones: et noui generis animalia ira plena: igno
 rantesque bestie vaporum igneum spirantes: odorum fumum proferentes: et hor
 rendas scintillas ab oculis emittentes: morsu amarissimo eos
 dilaniauerunt. **T**andem multi ex his in puteum abyssi de quo fumus
 horribilis et fetor intolerabilis exibat proiciebant: aspectus eorum ve
 lut ferrum candens in modum fauillarum exardebat et a demonibus rei
 pingebant: commaducantes linguas suas pro dolore: et blasphemaba
 bant deum celi pro doloribus suis et vulneribus: et non egerunt penitentiam
 ex opibus suis: vinculis tenebrarum et longe noctis compositi in ob
 scuro ac tenebroso obliuiois velamento tenebant. **S**onitus descen
 dens conturbabat eos: et persone tristes appaerentes pauorem eis incu
 tiebant: nec siderum limpide flamma illuminare poterat noctem illam
 horrendam. vna enim cathena tenebrarum omnes colligati erant. **O**mnis
 orbis terrarum limpido illuminabat lumine solis: illis autem suppo
 sita erat grauis nox imago tenebrarum. **I**psi autem soli sibi erant gra

fol. 11.
23

uiiores tenebre et fumus tormētorū ipōrū ascēsur⁹ ē in sc̄la sc̄lorū
 Post hec vox quedā desup quasi tonitruū audiebat: q̄ insultā
 do et q̄si exprobrando dicebat. Ubi nūc sunt hy: q̄ ab initio a di
 ebus antiquis mūdo huic toto seruiērūt desiderio: q̄ voluptuo
 se viuētes varijs desiderijs se s̄bdiderūt. **E**ia q̄d p̄sunt illis nūc
 oīa que tanq̄ vmbra velocit̄ p̄trāsierūt: q̄ breuis delectatio tā
 longā restez post se trahit ef̄ne miserie. **O** stulti et vecordes vbi
 nūc verba illa q̄ cū leticia tanta et cordis tripudio dicere soleba
 tis: venite et fruamur bonis q̄ sūt: et vtamur creatura tanq̄ in
 iuuētute celerit̄. **Q**uid iuuāt nūc dulcia vniuersa. q̄bus tā celeri
 ter p̄fruiti estis. **S**iquidē nūc a cōtrario plāgere vobis cōuenit
 et plangēdo exclamare ac dicere: ve ve nobis iam nūc et ineter
 num: ve qz nati sum⁹: nec vltra mori valem⁹: ve qz male torq̄
 mur: nec a tormētis vnq̄ liberabimur. **O** quis ē qui ista recogit
 tet supplicia: et n̄ra ad cor ponat tormēta: hec enī talia sūt: vt q̄c
 quid in mūdo horribile excogitari posset: his cōpari in crudeli
 tate nō valeret. **O** q̄ felix icoinq̄nat⁹ q̄ post gaudia hui⁹ mundi
 nō abyt: q̄ nō respexit in vanitates et isanias falsas: nos isensati
 vitam illoz estimabam⁹ isaniā et finē illoz sine honore: quō cō
 putati sūt inf̄ filios dei: et inter elcōs fors illozum ē. **E**rgo erra
 uimus a via vitatis: et iusticie lumē nō luxit nobis: et sol intelli
 gētie nō ē ortus nobis: lassati sum⁹ in via iniq̄tatis et pditionis
 et ambulauim⁹ vias difficiles. viā aut̄ dñi ignorā: im⁹. **Q**uid no
 bis p̄fuit supbia: aut q̄d diuitiarū iactātia cōtulit nobis: transie
 rūt oīa illa tanq̄ vmbra: trāsyt q̄d tpale fuit. s̄z p̄hdolor nunc re
 māsit q̄d inef̄nū manebit. **O** eternū nūq̄ finē habiturū: p̄petu
 um mortis suppliciū. **O** finis sine fine: mors grauior om̄i morte
 semp̄ mori et tñ mori nō posse. **O** mi p̄ dilecte q̄ me in hūc mū
 dū genuisti. **O** dūscis mat̄ q̄ mat̄nis vberib⁹ me lactasti. **O** vos
 oēs amici mei et socy dilcī: valete nūc viscera mea: qz adest ho
 ra illa sepatiōis amarissime: q̄ amarior ē om̄i morte: vale tel
 lus: valete socy q̄s tā benigno fauor̄ colui: en ducimur ad hor
 rendū infernale suspendiū: ad suppliciū trahimur metuendum
 nūq̄ vos de cetero cū gaudio visuri. **O** lacrimę iceslant̄ p̄fluite
 oculi plōrte. et oīa viscera mea vlulate sup̄ hac ifelicissima sepa
 tione: q̄ ē a summo bono: a facie illa glorioza et iocūda: et a cōso
 tio angelico: necnō illo felicissimo elcōz numero: ponēdiq̄ ad
 illam miserā et maledictā ac crudelē damnatorū turbā sine fine
 cruciandā. **O** manū cōplosus sonit⁹. **O** cordiū multoz gemit⁹
 intimi. **O** stridor dentiu: et fremit⁹ spiritū imensus. **O** ploratus

et ululatus multus. **D**ineternū p̄māsur⁹ clamor: q̄ semp durabit
 et nūq̄ finē habebit: q̄ semp renouabit et nūq̄ exaudiet: oculi
 n̄ri miseri nūq̄ aliud videbūt nisi miseriam. **A**ures nihil aliud
 audiēt nisi ve ve atq; tristitiā. **P**ia corda istud inf̄minabile et
 crudele ac eternū ve respicite lugete et flete. **M**ōtes cadite sup
 nos: colles operite nos: q̄d sustinetis: q̄d expectatis: abscondite
 nos a facie illa tribili furoris d̄ni: a vultu ire glorie dei heu heu
Cur nō hec maxima mala futura nobis p̄uenim⁹ cū robur affu
 it: cū tēpus aderat oportunū: vtinā de illo tpe toto iutilit̄ expē
 so supeēt nobis vel vna horula tāte pene in remediū cessa. **S**z
 heu sentētiante diuina iusticia: p̄clusa ē nobis salutis via: nega
 ta m̄ia: spes oīs ablata. **D**olores et miserie et ineternū p̄māsu
 re angustie in fra hac obliuiois: vbi nullus ordo: s; sempitern⁹
 horroz inhabitat. **Q**uid plura: nos miseri et miserabiles tm̄ affli
 gimur et dolem⁹ de illo ve et̄no: vt qualiscūq; termin⁹ excogita
 tus dūmodo finit⁹: eēt nobis solatiōsus. **U**n̄ posito p̄ ipossibile
 q̄ eēt aliq; lapis molaris adeo magn⁹ q̄ vbiq; circūferentiam
 celi cōtingeret: et q̄ aliq; auicula minime q̄ntitatis post centum
 milia annoꝝ veniēs d̄ lapide p̄dicto solūmodo tm̄ p̄ rostrū suū
 auelleret: q̄ntū ē pars decima mily: et iterū post centū milia an
 noꝝ curricula sicut pri⁹ scz vnā pticulā de decē: et sic p̄ singulas
 ptes: ita q̄ in decies cētenis milib⁹ annis nō plus diminueret
 quātitas lapidis: nisi q̄ntū habet in magnitudine granū vni⁹ mi
 ly. **E**n̄ p̄doloz nos miseri multū grati eēm⁹ q̄ post talē longaz
 et plenā cōsumptionē toti⁹ lapidis: finē haberet sententia n̄re et̄
 ne damnatiois: s; heu hec cadē cōsolatio miseris a diuina iusti
 cia penit⁹ ē negata: hucusq; miseroꝝ v̄ba d̄natoꝝ. **T**aliē igif̄ o
 fili ibi flagellabunt q̄ hic a flagellis filioꝝ excipiuntur.

Discipulus **D**iudex tremēde ecce nūc aīa mea ex
 hac q̄q; visione horribili frita et p̄stra
 ta ē: et genua dissoluta: vt vix subsistere possim. **D**eus me⁹ ad
 iutor me⁹. **D**omi de⁹ et̄ne auerte obsecro furoꝝ tuū a me. **A**bsit
 a me hec et̄ne damnatiois sententia formidolosa. **Q**z si aduersa
 me oportet sustinere: fiat volūtas tua hic in me: hui⁹ a me licen
 tiā plenissimā habeto: nec q̄rulosum discipulū de cetero in me
 habebis: hoc solū facias vt me a te inet̄nū separi non p̄mittas.

De gaudijs supercelestibus.

Exurge gloria mea: exurge
 psalteriū et cythara: exurgā diluculo feliciter prolixus.